

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-52>

WAYS TO IMPROVE THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC AUTHORITIES IN DE-SHADOWING CITIZENS' INCOME IN UKRAINE

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ДЕШІНІЗАЦІЇ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Lutsenko L. V.

*Deputy Head of Division – Head of the
Department for Coordination of Active
Measures and Interagency Cooperation
of Response Measures Division,
Department for Prevention of Financial
Transactions Related to the
Legalization of Proceeds from Crime,
State Tax Service of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Луценко Л. В.

*заступник начальника управління –
начальник відділу координації
активних заходів та міжвідомчої
взаємодії управління заходів
реагування,
Департамент запобігання
фінансовим операціям, пов'язаним з
легалізацією доходів, одержаних
злочинним шляхом ДПС України
м. Київ, Україна*

Доцільно зазначити, що питання підвищення ефективності діяльності органів публічної влади у сфері дешінізації доходів громадян завжди знаходяться у центрі уваги як серед науковців, так й міжнародних інституцій. Зокрема, OECD у своїх рекомендаціях «Anti-corruption and public integrity strategies – Insights from new OECD indicators» [1], що містить настанови для підвищення ефективності публічної влади в боротьбі з тіньовою економікою та зосереджений на зміцненні інституційної спроможності державних органів, підвищенні прозорості та підзвітності, а також на заохоченні культури доброчесності серед публічних службовців.

Згадані рекомендації містять такі основні елементи, як:

1. Стратегічне планування та управління ризиками: розробка чітких стратегій з боротьби з корупцією та забезпечення доброчесності; виявлення та оцінка ризиків корупції на всіх рівнях управління; впровадження систем моніторингу та оцінки ефективності антикорупційних заходів.

2. Підвищення прозорості та підзвітності, а саме забезпечення доступу громадськості до інформації про діяльність органів публічної влади; впровадження механізмів громадського контролю та участі;

забезпечення незалежності та ефективності органів, відповідальних за нагляд та аудит.

3. Підтримка культури доброчесності, зокрема навчання та підвищення кваліфікації публічних службовців з питань етики та антикорупційної поведінки; встановлення чітких етичних стандартів та кодексів поведінки; заохочення позитивних прикладів та нагородження доброчесних практик.

4. Інституційна координація та співпраця шляхом створення міжвідомчих робочих груп для спільного моніторингу та протидії тіньовим схемам, впровадження єдиних платформ для обміну інформацією між податковими органами, правоохоронцями, митницею, соцслужбами та органами місцевого самоврядування [1]. Отже, наведені рекомендації спрямовані на створення ефективної та стійкої системи управління, яка здатна протистояти тінізації доходів громадян та сприяти розвитку прозорого та підзвітного урядування [2].

Слід зазначити, що у сучасних умовах ефективна протидія тінізації доходів населення є стратегічним завданням державної політики, реалізація якого передбачає реформування адміністративно-правових засад функціонування органів публічної влади. Детінізація економіки, зокрема доходів громадян, вимагає комплексного та міжгалузевого підходу, що поєднує правові, інституційні, соціальні та інформаційно-технологічні компоненти.

Одним із ключових напрямів удосконалення є інституційне посилення спроможності органів публічної влади. Необхідним є зміцнення кадрового потенціалу контролюючих органів (зокрема, Державної податкової служби, органів місцевого самоврядування тощо), забезпечення їх фінансової та організаційної незалежності, а також зменшення політичного впливу на прийняття рішень. Важливим кроком у цьому напрямку є розширення повноважень органів внутрішнього контролю та забезпечення регулярного професійного аудиту діяльності посадових осіб, що мають доступ до чутливої фінансової інформації.

Наступним важливим кроком є розвиток цифрових інструментів управління та аналітики, а саме використання сучасних інформаційних технологій, зокрема систем штучного інтелекту та машинного навчання, дозволяє автоматизувати процеси виявлення схем ухилення від сплати податків, встановлювати закономірності в поведінці платників податків, що свідчать про ризикову діяльність. Створення єдиної цифрової платформи платника податків із доступом до історії платежів, пільг, податкових консультацій стане кроком до формування прозорого й контрольованого податкового середовища.

Водночас слід наголосити на важливості підвищення податкової культури населення як невід'ємної складової ефективної політики

детінізації. Зниження рівня податкового правопорушення є неможливим без підвищення обізнаності громадян щодо механізмів функціонування державного бюджету, важливості сплати податків та відповідальності за ухилення від виконання фіскальних обов'язків. З цією метою доцільно впроваджувати навчальні курси з податкової грамотності у закладах освіти, проводити широкі інформаційно-роз'яснювальні кампанії, а також залучати медіа до формування позитивного ставлення до добровільної легалізації доходів.

Особливу увагу слід приділити впровадженню результатно-орієнтованого підходу в діяльності органів виконавчої влади. На практиці часто спостерігається невідповідність між задекларованими цілями у сфері детінізації та фактичними управлінськими діями. Тому важливо забезпечити чітке визначення стратегічних пріоритетів, встановлення конкретних і вимірюваних індикаторів ефективності та часових меж їх досягнення. Також важливо регулярно оцінювати відповідність обраних інструментів поставленим завданням, що дозволить вчасно коригувати політику та уникати неефективних управлінських рішень.

Ефективна реалізація державної політики у сфері протидії тіньовій економіці потребує запровадження механізмів колабораційного управління, які передбачають активну участь усіх зацікавлених сторін – представників держави, бізнесу, громадянського суспільства – у процесі формування та реалізації відповідних заходів. Такий підхід дозволяє не лише підвищити довіру до державної політики, а й забезпечити узгодженість інтересів між різними учасниками суспільних відносин. У цьому контексті важливо сприяти створенню платформ для громадського моніторингу діяльності фіскальних органів, а також запровадженню прозорих процедур зворотного зв'язку.

Література:

1. OECD Economics Department Working Papers No. 1725 https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/08/anti-corruption-and-public-integrity-strategies-insights-from-new-oecd-indicators_874e08c1/a925c7fd-en.pdf
2. Friedrich Schneider The Influence of Public Institutions on the Shadow Economy: An Empirical Investigation for OECD Countries URL: https://www.researchgate.net/publication/227379132_The_Influence_of_Public_Institutions_on_the_Shadow_Economy_An_Empirical_Investigation_for_OECD_Countries